

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím: *A pesti nagy galopp*

Forrás: *Magyar Tőzsde*

Bp

(Hely)

1923. 11. 1.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy *308*

Hely

Idő *'1873/1923'*

Személy

Helyszám

A pesti nagy galopp

Tarka adatok Budapest jubileumára

A Magyar Tőzsde számára írta Tábori Kornél

Nagyjelentőségű jubileuma van ezen a héten a magyar fővárosnak. Épp ötven esztendeje, hogy Buda, Óbuda és Pest egyesült. A szép, Napoleon-szakálú Ráth Károlyt már 1873. október 16-ikán főpolgármesterré választották, de maga az egyesítő munka csak október végén kezdődött és ünnepiesen november 24-én fejeződött be az egységes főváros első közgyűlésén.

Majdnem hihetetlen az a változás, amín Budapest a közbeeső öt decennium alatt átment. Általános gazdasági, városépítési, társadalmi, vagy művészeti nézőpontból egyformán, szinte fantasztikus a különbség. Ahol ezt a kis tárcát írógépbe diktálom, a Kis János-utcában és jobbra-balra, az Andrássy-úton, meg a Király-utcában egyetlen ház sem volt még akkor. *Paradies-Garten* volt a neve annak a hatalmas területnek, amely egészen a mostani Rottenbiller-utcaig terjedt.

A Nagykörútnak még híre-hamva sem volt, a Teréz-templom után a Fabrika-utcán alul csak egy alacsony, hosszú selyemgyár állt, amelynek emlékét a róla elkeresztelt *Valero*-utca őrizte meg.

A Király-színház helyén magányos öreg csárda volt, amelybe halászlére és sasadi borra jártak ki a Hajósok-utcájából, meg a Kőműves-utcából. Az utóbbi és a folytatását képező Könyök-utca helyén épült a Sugár-út, amelyet aztán Andrássy-útnak neveztek el.

A hajósok és kőművesek rendszerint hadilábon álltak egymással és a főkapitányság egyik aktájában olvastam, hogy a darabontok egyszer egy éjszaka — oly későn, „amikor már minden jótételek dicséri az Urat” — nyolc garázda legényt és külön hat sebesültet szedtek össze, de húsnál több eltűnt a Paradicsom-Kertek sötét, bozótos útvesztőjében.

Valamivel népesebb volt az a pár utca, amely

a Dunapart irányában vezetett. Két malom és egy selyemgyár is volt a Lipótváros külterületén, ahol most a törvényszéki palota áll. Csak néhány földszintes viskó épült a mai Vígszínházig, ahol a hírhedt *Neue Welt* ablakai világítottak a pesti éjszakába. Kosztümben, vagy legalább álarcban kijártak a nevezetes mulatóhelyre a régi Pest előkelőségei is. mert ott igazán fesztelenül szórakozhattak a világ minden részéről összecsendült táncosleányokkal. A város rette-

gett ura, maga *Thaisz* Elek főkapitány is nem egyszer megjelent az Újvilágban s a hajnali inkognitót arra használta fel, hogy az ingerlő szépségű s veszélyes eszű Luft Rézivel táncoljon. Ezt a híres hölgyet később feleségül is vette. S az öreg legendák sokat mesélnek arról a korszakról, amelynek éjszakai királynője hosszú éveken át ez a titokzatos multú asszony volt.

★

Rövid séta persze nem elég arra, hogy az egész régi és mai Pestet összevegyjük. De speciálisan ennek a lapnak olvasóit talán érdekli még pár adat, amely *gazdasági* vonatkozást is rejt magában.

A börze ötven évvel ezelőtt nem a Szabadságtéren volt, mert hisz ott csak egyetlen, nagy ormótlan épület éktelenkedett, a Neugebäude-kaszárnya, illetve börtön. Épp ötven éve került szóba az új tőzsdei épület, miután a Wurm-utcai kávéházi és egyéb helyiség már kezdett szűknek bizonyulni.

A kereskedelmi célokat szolgáló nagyobb épületek közül jóformán csak a Lloyd-ház maradt meg, ott a Lánchíd mellett. Tágas emeleti helyiségeiben, amint idősebb olvasóink bizonyára emlékeznek rá, sokáig székel *Tisza Kálmán* és pártköre, míg csak meg nem szűnt, hogy aztán új alakjában, mint Nemzeti Társaskör, a Katonai Biztosító károlykörúti palotájában jusson modern új hajlékhoz.

A régi nagy kereskedelmi és ipari vállalatok, illetve cégek házai majdnem mind elérték azon a

területen, amely a Dunapart és a Sas-utca közt terjed, jobbfelől pedig a Halpiactól a Szénatérig, vagyis a mostani Eskütértől a Kálvintérig voltak a legrégebb, szolid üzletek családi házai.

Néhány, mint a száz évesnél jóval öregebb Schopper-cég, ma is a régi vidéken áll. De az angol rendszer, amely makacsul ragaszkodik többszáz éves házakhoz és helyiségekhez, nálunk alig van meg.

A valóban amerikai méretű, szinte csodás fejlődés, amely csaknem az 1908-as gazdasági válságig folyton növesztette a fővárost, kegyetlenül pusztította a kedves régi kereskedőházakat is. Csak a Nádor-, a Bálvány-, a Fürdő- és a Sas-utcában maradtak öreg házak és boltok teljesen az eredeti formájukban. Számuk azonban mindegyre csökken.

★

Különösen hat a régi Pest hivatalos statisztikája is a mai hosszú számsorok mellett. A hozzáértők talán mosolyogva, bár nem mindenképp jogos fölennyel olvashatják, hogy félszázaddal ezelőtt Buda-

pest egész személyzeti kiadása 2 és $\frac{1}{2}$ millió volt. A város teljes pénzügyi szükséglete pedig mindössze tízmillió koronát tett ki.

A főváros egész vagyona százhatmillió korona volt, ennyire taksálták valamennyi értékét. Pedig hát Európa egyik legnagyobb területű és leggazdagabb városának mondogatták. Már tíz esztendővel ezelőtt a főváros adóssága 328 millió koronát tett ki, míg az úgynevezett közhasznu-beruházás összege 491 milliót.

Hogy aztán ma hány koronát tesz ki, arról — enyhén szólva — jobb nem is beszélni.

Amikor a néhai jó *Kammermayer Károly* polgármester lett, szerényen 1510 alkalmazottja volt valamennyi hivatalnak és üzemnek, beleértve a legutolsó munkást is. Az igaz, hogy akkor a lakosság száma nem tett ki háromszázazret s összesen 9350